

ΤΟ ΜΑΝΤΟΛΙΝΟ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Κανένα αίσθημα στον κόσμο δεν είναι τόσο ισχυρό όπως αυτό της μουσικής. Μόνο η θεία και υπέρτατη αυτή τέχνη έχει την δυνατότητα όχι μόνο να συγκινεί, να ενθουσιάζει, να ευφραίνει και να ψυχαγωγεί, αλλά ακόμα να μεταβάλλει ιδέες, αισθήματα, φρονήματα και σκέψεις. Πάμπολλα τέτοια παραδείγματα διασωθήκαν σε μας από την αρχαία και νεότερη ιστορία, που για να τα απαριθμήσουμε θα χρειάζονταν ολόκληρο βιβλίο.

Γι' αυτό και οι μεγάλοι μας πρόγονοι, νωρίτερα από τα Ηρωικά και Ομηρικά ήδη χρόνια, έδωσαν τεράστια σημασία στην μουσική εκπαίδευση. Βλέπουμε να θεοποιούν όλους τους Μεγάλους Έλληνες Μουσουργούς όπως τον Ορφέα, τον Μουσαίο και άλλους, μα και να αποδίδουν ύψιστες τιμές λατρείας στο Θεό του φωτός και της αρμονίας, τον κιθαρωδό και μουσηγέτη Απόλλωνα.

Κατά τους ιστορικούς κυρίως χρόνους η εκμάθηση της μουσικής ήταν υποχρεωτική για όλους όσους μετείχαν της ελληνικής παιδείας. Παντού στην Ελλάδα, ακόμα και στις μικρότερες πόλεις, δίπλα στο Γυμνάσιο, το Στάδιο, την Παλαίστρα και το βουλευτήριο, υπήρχε το Ωδείο. Στην Αθήνα υπήρχαν εκτός των μεγάλων θεάτρων, τρία ωδεία, το ένα εκ των οποίων ίδρυσε ο σπουδαίος Περικλής. Παράλληλα με τους γυμναστικούς και αθλητικούς αγώνες, που δίνονταν στις μεγαλύτερες Ελληνικές Πόλεις, διεξάγονταν και σπουδαίοι Μουσικοί Αγώνες, με σπουδαιότερους αυτούς των Δελφών, στο κατεξοχήν ιερό του θεού των μελών και της λύρας, Απόλλωνα.

Ο καθένας μπορεί να φανταστεί την τεράστια ανάπτυξη της θείας αυτής τέχνης και πόσοι μεγάλοι, εφάμιλλοι των συγχρόνων τους αθάνατων γλυπτών, ποιητών, συγγραφέων και ρητόρων, μουσικοί και μουσουργοί, μελοποιοί, κιθαρωδοί και αιδοί εμφανίστηκαν και διέπρεψαν στους αιώνες της μεγάλης ακμής της Ελληνικής φυλής.

Στην αρχαία Ελλάδα επίσης έδιναν μεγάλη σημασία στην ηθοποιό δύναμη της Μουσικής. Τα Ελληνόπουλα μάθαιναν την ποίηση του Ομήρου με την Λύρα ή την Κίθαρη και το Λυροφοίνικα, όργανα που είναι οι πρόγονοι των γνωστών σε μας κιθάρα και μαντολίνο αντίστοιχα. (Όργανα που βρίσκουμε στο περίφημο ανάγλυφο «Μουσικοί Αγώνες στην Μαντινεία» που εκτίθεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο).

Ίσως για τους παραπάνω λόγους η νεότερη Ελληνική Εθνική Σχολή (19ος και 20ος αιώνας) με κυριότερους εκφραστές της τους πολύ σπουδαίους Σπύρο Σαμάρα, Νικόλαο Λάβδα, Διονύσιο Λαυράγκα, Νικόλαο Μάντζαρο και Μανώλη Καλομοίρη αναζήτησαν μέσα στο ηχόχρωμα αυτών των οργάνων τις ρίζες της Εθνικής Λόγιας Μουσικής και τα τίμησαν με το συνθετικό τους έργο.

Ακόμα όμως και στην Ελληνική Μουσική παράδοση στην Κρήτη, τα Επτάνησα, τις Κυκλάδες, την Ιωνία και αλλού το μαντολίνο έχει πρωτεύοντα ρόλο στην διασκέδαση και την πηγαία έκφραση των Ελλήνων που μέσα και από τη μουσική, παρ' όλες της δυσκολίες, κράτησαν άσβεστη τη μνήμη της φυλής τους στο χρόνο.

Επίσης οι σπουδαίες ορχήστρες μαντολινάτες, που υπήρξαν κοιτίδες πολιτισμού και εκπαίδευσης της νεολαίας της Ελλάδας για περισσότερο από μισό αιώνα, σε χρόνια δύσκολα που ακόμα καλά δεν είχε διαρθρωθεί το Ελληνικό Ωδειακό σύστημα, με προεξάρχουσα την Αθηναϊκή Μαντολινάτα αλλά και την Μαντολινάτα Θεσσαλονίκης, την Μαντολινάτα 'Ορφέας' της Λευκάδας, την Μαντολινάτα του Λαϊκού Κέντρου του Βύρωνα (φτιαγμένη από πρόσφυγες του Ελληνισμού της Ιωνίας με μαέστρο τον Παναγιώτη Βαϊνδηρλή), μεταλαμπάδευσαν την αγάπη για την μουσική σ' ένα έθνος

ταλαιπωρημένο από τη φτώχεια, τους πολέμους και τους εμφύλιους σπαραγμούς.

Αργότερα νεότεροι συνθέτες με κυριότερο εκφραστή τους το Μάνο Χατζιδάκι αγάπησαν το ηχώχρωμα του μαντολίνου και το συμπεριέλαβαν στις «καινούργιες» τους συνθέσεις, επαναφέροντας τον μαγευτικό του ήχο στα αυτιά των νεοελλήνων που κόντεψαν να τον ξεχάσουν αφού για τα χρόνια που ακολούθησαν μετά τον 2ο παγκόσμιο πόλεμο, το μαντολίνο και η μαντολινάτα είχαν αποκτήσει μια φολκλορική εικόνα, τις πιο πολλές φορές κακόηχη, με αποτέλεσμα το όργανο να κινείται στα όρια της φαιδρότητας.

Ένας προικισμένος άνθρωπος, σπουδαίος μουσικός και εξαιρετικός δάσκαλος ο Μιχάλης Βαϊνδηρλής (γιος του Παναγιώτη Βαϊνδηρλή), κατάφερε μέσα από την μαντολινάτα του Αγίου Ελευθερίου Άρεως, όπου εργάστηκε ακούραστα για είκοσι χρόνια (1975 – 1995), να βγάλει μία καινούργια φουρνιά εκτελεστών, με σωστή παιδεία και άρτια τεχνική κατάρτιση, ικανούς να υποστηρίξουν την κλασική φιλολογία του μαντολίνου αλλά και να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις των σύγχρονων συνθετικών τάσεων. Το γεγονός αυτό οδήγησε πληθώρα νέων συνθετών να συμπεριλάβουν στα έργα τους το μαντολίνο αφού δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από τα υπόλοιπα όργανα.

Αυτή η μεγάλη παράδοση που ακολουθεί την Κλασική Ελληνική Εθνική Μουσική και πηγάζει, αιώνες τώρα, μέσα από την Ελληνική κουλτούρα, οδηγεί τους αρμόδιους φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, όπου υπάγεται η Ελληνική Μουσική Εκπαίδευση (ωδεία και μουσικές σχολές), να κωφεύουν στο πάγιο και διαρκές αίτημα των Ελλήνων μαντολινιστών να αναγνωριστεί το όργανο και να ενταχθεί ισότιμα με τα υπόλοιπα μουσικά όργανα στην Ελληνική Ωδειακή Εκπαίδευση. Απ' ότι φαίνεται το μαντολίνο δεν υπάρχει για το Ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού και ίσως να μην υπήρξε ποτέ!

Αριστοτέλης Δημητριάδης

ΣΗΜ: Ο όρος Κλασική ή Λόγια Εθνική Μουσική εκφράζει το έργο των συνθετών της εκάστοτε χώρας, που ταυτίστηκε και χαρακτήρισε τον πολιτισμό της, δανειζόμενη στοιχεία και από τη παραδοσιακή τέχνη της μουσικής (ρυθμούς και μελωδίες), δίνοντάς της την ευκαιρία να βγει έξω από τα στενά όρια του τόπου της.